

Memorandum Welzijnszorg n.a.v. Vlaamse verkiezingen 2009

1 Inleiding

Welzijnszorg nam enkele jaren geleden het initiatief tot de oprichting van het samenwerkingsverband “Decenniumdoelen 2017”. Dit samenwerkingsverband tussen verschillende grote sociale organisaties en organisaties actief in de armoedebestrijding heeft een specifieke doelstelling. Armoede in Vlaanderen en Brussel halveren tegen 2017 en dit op alle levensdomeinen. Het samenwerkingsverband werd opgericht om in de samenleving een groter draagvlak te creëren én met één stem te spreken naar het beleid.

Welzijnszorg wil dan ook in de eerste plaats het memorandum onderschrijven dat de Decenniumdoelen opgesteld hebben. Welzijnszorg wil dan ook geen dubbel werk leveren. Het memorandum dat u hieronder terugvindt mag u dan ook in die optiek lezen. Indien u nog geen memorandum ontvangen heeft van de decenniumdoelen, dan kan u dit downloaden of aanvragen via www.decenniumdoelen.be

Voor dit memorandum hebben we de campagnes die Welzijnszorg de laatste vijf jaar voerde opnieuw onder de loep genomen. De beleidsaanbevelingen die daarin geformuleerd zijn werden geactualiseerd en zijn hieronder opgenomen. Achtereenvolgens worden de volgende thema's behandeld:

- Samen armoede uitsluiten (onze kijk op armoedebestrijding, participatie en beeldvorming)
 - Armoede schaadt de gezondheid (gezondheid(-szorg))
 - Wij tekenen voor de toekomst (onderwijs)
 - Huishouden vraagt energie (energie)
- Hoog tijd voor een beter woonbeleid (wonen)

De toekomstige Vlaamse regering moet nog meer werk maken van een coherent armoedebestrijdingsbeleid. Zeker in tijden waarin het economisch minder goed gaat moeten beleidsmakers verantwoordelijkheid nemen en durven te kiezen voor de meest kwetsbare groepen in de samenleving.

Wij roepen alle partijen op om in de komende legislatuur een coherente armoedebestrijding te ondersteunen die zich profileert als een speerpunt van het beleid. Rekenen op de effecten die algemene maatregelen zullen veroorzaken is onvoldoende. Steeds blijkt het Mattheuseffect voor een grotere ongelijkheid te zorgen.

Willen we in Vlaanderen en Brussel samen armoede uitsluiten dan vergt dit engagementen en politieke moed. Wij rekenen op u!

2 Samen armoede uitsluiten!

Armoede is een kluwen van uitsluiting

Het meest zichtbare en voor de hand liggende probleem bij armoede is het financiële aspect. Dit vormt zeker en vast een zeer belangrijk aspect van het armoedeprobleem. Doch, dit geldt evenzeer voor een lage scholing, een zwakkere positie op de arbeidsmarkt, slechte of te dure huisvesting ... De schaamte, de voortdurende stress van het overleven, moeilijke relaties en problemen met kinderen, het scheef bekeken worden door anderen... Allemaal aspecten die zorgen voor een complex netwerk van uitsluiting.

De complexiteit van het armoedeprobleem vergt een gecoördineerde aanpak.

Wij vragen dat de Vlaamse regering voor de volgende legislatuur de bevoegdheid “Armoedebestrijding” opnieuw toekent aan een coördinerend minister. Deze moet echter méér dan nu de bevoegdheid en de middelen krijgen om in de verschillende beleidsdomeinen op te treden samen met zijn/haar collega’s.

Eenvormige aanvullende steun

Heel wat lokale besturen voelen aan den lijve dat de problemen van mensen in armoede groter en groter worden én dat de groep armen in hun gemeente of stad stijgt. De OCMW’s zijn bij uitstek een lokaal instrument met heel wat mogelijkheden tot ondersteuning, zowel hulpverlenend, materieel als financieel. In de praktijk zien we echter grote verschillen qua dienstverlening en ondersteuning tussen de verschillende OCMW’s. Dit ligt aan de financiële draagkracht van het lokaal bestuur, beleidskeuzes die gemaakt worden, specifieke noden in de gemeente ...

Voor mensen in armoede is het echter vaak en terecht onbegrijpelijk dat kennissen in een buurgemeente veel meer of veel minder ondersteuning krijgen dan henzelf, ondanks gelijkaardige vragen of problemen. Welzijnszorg wil die OCMW- praktijk grotendeels harmoniseren door stimulerende maatregelen vanuit de Vlaamse overheid.

Wij vragen dat de Vlaamse overheid middelen voorziet om de gemeenten te stimuleren tot een goede en eenvormige ondersteuning. Hiervoor moet een na te streven standaard ontwikkeld worden. De gemeenten die hiervoor extra inspanningen leveren worden beloond met een substantiële bijdrage vanuit de Vlaamse gemeenschap.

Participatie is veel meer dan activering

Participatie is het mee deelnemen en mee vormgeven aan de samenleving. Dit is een veel ruimer verhaal dan het inschakelen van mensen om de economische belangen van een samenleving te verzekeren of om zelf in het levensonderhoud te voorzien. Participatie veronderstelt betrokkenheid, interactie en voldoening.

Participeren aan de samenleving mag niet verengd zijn tot het hebben van een betaalde job. De overheid heeft de taak om op alle domeinen van de samenleving de drempels tot participatie weg te werken.

Participatie is ook pas zinvol als er resultaten voorgelegd kunnen worden en teruggekoppeld wordt over de genomen beslissingen. Het is al te gemakkelijk om de mening van mensen te vragen en daarna de eigen prioriteiten toch uit te voeren.

In het lokaal sociaal beleid moet de participatie van mensen in armoede gestimuleerd worden. De opmaak en uitvoering van een participatief beleid met en voor deze groep kan voor de gemeenten prioriteit worden als er daaropvolgend bijkomende middelen voorzien worden door de Vlaamse overheid om dit beleid uit te voeren.

Deze betrokkenheid van mensen in armoede mag niet beperkt blijven tot het lokaal sociaal beleid. In alle domeinen van de samenleving ondervinden mensen in armoede uitsluitingsmechanismen. Armoede uitsluiten behoort wat dat betreft zeker ook tot de gemeenschapsbevoegdheden. We denken hierbij aan sport, cultuur, jeugd, vrije tijd, vakantie... Voor mensen in armoede is het deelnemen aan zulke activiteiten al geen evidentie, laat staan het aspect van actieve participatie: het mee vormgeven van die levensdomeinen.

Het Vlaams beleid moet tijdens de volgende legislatuur de decreten m.b.t participatie van kansengroepen grondig evalueren en waar nodig bijsturen. De betrokkenheid van mensen in armoede en armoedeverenigingen moet verder versterkt worden.

De betrokkenheid van mensen in armoede bij de lokale toepassingen van deze decreten (o.a. in jeugdbeleidsplan, sportbeleidsplan ...) moet door de overheid positief gestimuleerd worden.

Klare taal

Communicatie heeft een belangrijke plaats in onze maatschappij. Ook in de relatie tussen beleid en burgers is communicatie ongelooflijk belangrijk. Deze communicatie gebeurt via rechtstreekse berichten van de overheid, via tv-spots,

affichecampagnes, nieuwsberichten ... Wij stellen vast dat, door communicatiemiddelen die veelal gericht zijn op de middenklasse, het Mattheüseffect versterkt wordt. Algemene maatregelen worden niet opgepikt door mensen in armoede en zelfs specifieke maatregelen voor hen zijn vaak onbekend. Bekende voorbeelden hiervan zijn preventiecampagnes, energiebesparingsmaatregelen, campagnes voor premies allerlei...

Welzijnszorg vraagt dat de volgende Vlaamse regering bij haar communicatie een beroep doet op ervaringsdeskundigen om de boodschap ook bij moeilijker te bereiken doelgroepen te brengen. Hiervoor kan een beroep gedaan worden op andere communicatiemethodes, armoedeverenigingen, lokale actoren en het ruime middenveld.

3 Armoede schaadt de gezondheid

De kloof tussen arm en rijk in ons land en in onze regio groeit. Ook op het vlak van gezondheid en gezondheidszorg. De Vlaamse overheid heeft op dit domein heel wat bevoegdheden.

Gelijke kansen op een gezond leven

Heel wat oorzaken van de slechte gezondheid van mensen in armoede zijn te vinden in het – niet - kunnen kiezen. Mensen in armoede hebben minder kansen om gezonde keuzes te maken. De keuze voor een evenwichtige voeding, een gezonde woning, een veilige job is niet zo vanzelfsprekend. Ook de keuze om te investeren in het moeizame proces van stoppen met roken of om te leven met minder stress en zorgen, liggen niet voor de hand.

Groots opgezette gezondheidscampagnes die geen rekening houden met de materiële, sociale en psychologische drempels die mensen in armoede ervaren, leveren enkel extra frustraties op. Deze campagnes gaan voorbij aan wie noodgedwongen kiest voor de meest noodzakelijke behoeften.

Om gelijke kansen op een gezonde levensstijl te bevorderen, moet het gezonde aanbod voor iedereen bereikbaar zijn. Dan pas kan er sensibilisatie op maat van mensen in armoede én samen met hen worden opgezet. Het Vlaamse gezondheidsbeleid moet de lokale besturen ondersteunen om een sectoroverschrijdend preventiebeleid te ontwikkelen.

De Vlaamse regering maakt zelf werk van kansen op een gezond leven voor iedereen en zet alle actoren aan hetzelfde te doen. Hiervoor worden de Vlaamse gezondheidsdoelen gespecificeerd voor de doelgroep van mensen in armoede en wordt een ambitieus streefcijfer vastgelegd. De verschillende actoren vullen hun beleidsplanning zo in dat dit streefcijfer gehaald wordt.

Wij vragen een verzekering voor alle niet-medische kosten

Voor langdurige zieken en chronische patiënten lopen de niet-medische kosten hoog op. De bevoegdheden op dit vlak zijn verdeeld over de verschillende niveaus in dit land. Het resultaat is een kluwen van regelingen: zorgforfait, zorgverzekering, extra forfaits voor bepaalde materialen, en ga zo maar door. Niet alleen is dit een doolhof, waarin een zwakke groep in de samenleving zijn weg moet vinden, het is ook een verhaal van ontoereikende tegemoetkomingen. Het ontwikkelen van een universele verzekering voor niet-medische kosten zou de administratie voor patiënten en voor overheden beperken.

Welzijnszorg erkent het belang van de Vlaamse zorgverzekering in dit dossier. Een grote groep mensen is wel degelijk geholpen met deze zorgverzekering. Toch vallen er nog groepen uit de boot, mede om de redenen hierboven beschreven.

Het systeem van de maximumfactuur kan als model dienen. Daarenboven verkleint een maandelijkse spreiding van de limieten van de te betalen kosten, het voor te schieten bedrag. Een hervorming van het systeem van de zorgverzekering is een andere mogelijkheid.

De Vlaamse regering voorziet in een universele verzekering voor alle niet-medische zorgen. Deze verzekering moet voldoende toegankelijk, inkomensafhankelijk en beschikbaar voor de inwoners van Vlaanderen én Brussel zijn.

4 Wij tekenen voor de toekomst

Het grootste deel van de Vlaamse begroting wordt gespendeerd in het departement onderwijs. Terecht ook, de opleiding en vorming van kinderen, jongeren en volwassenen is van cruciaal belang, ook bij de bestrijding van armoede. Welzijnszorg gaat ervan uit dat niet iedereen met dezelfde bagage aan de start verschijnt van de schoolloopbaan. Het onderwijs is de plaats om die bagage aan te vullen, kansen te bieden en ervoor te zorgen dat gelijke kansen in de praktijk worden gebracht.

Een school zonder uitsluiting

De schoolbevolking is vaak een goede afspiegeling van de maatschappij. Mensen uit alle mogelijke groepen van de samenleving maken deel uit van het schoolgebeuren. Dit zorgt soms voor communicatiemoeilijkheden. Mede hierdoor ontstaan er misverstanden en blijven ook vaak de ouders van kansarme leerlingen langs de kant staan. Daarnaast blijkt dat betrokkenheid van de ouders op het schoolgebeuren een positief effect heeft op de motivatie en prestaties van de leerlingen.

Wij vragen een armoedebeleid in elke school met:

*aandacht voor de nascholing van het personeel (onderwijzend en administratief)
ondersteuning door (ervarings-)deskundigen vanuit de CLB's
communicatie op maat van kansengroepen
participatie van leerlingen én ouders uit kansengroepen*

Een school met een brede basisvorming

Ondanks verschillende inspanningen blijft er een probleem van stigmatisering en uitsluiting bij de studiekeuzes in het secundair onderwijs. Om dit te vermijden moeten we streven naar een zo breed mogelijke basisvorming in de lagere school en de eerste graad van het secundair onderwijs. Leerlingen moeten hun talenten kunnen ontwikkelen zonder dat daar vanuit de samenleving of de school een gradatie in wordt aangebracht.

Wij vragen een toepassing van de oriënterende eerste graad in het secundair onderwijs. Intellectuele criteria voor inschrijvingen mogen in het secundair onderwijs nergens meer toegepast worden.

Een betaalbare school

Leerplichtonderwijs mag niet afhankelijk zijn van de financiële situatie thuis. Het volgen van onderwijs en vorming is een recht en moet als dusdanig toegepast kunnen worden. In het lager onderwijs is er door de invoering van de maximumfactuur effectief een stap in de juiste richting gezet. De logische volgende stap moet nu genomen worden: het invoeren van een maximumfactuur voor het secundair onderwijs. Dit moet er alvast voor zorgen dat de financiële drempels die de studiekeuze beïnvloeden sterk verlaagd worden.

Welzijnszorg vraagt de invoering van de maximumfactuur in het secundair onderwijs in de volgende legislatuur.

5 Huishouden vraagt energie

Het gebruik van energie is niet weg te denken uit onze samenleving en al zeker niet uit het huishouden. Water, gas en elektriciteit behoren tot onze basisbehoeftes.

Een vast pakket aan energie moet als basisrecht in de grondwet ingeschreven worden. De Vlaamse regering moet hiervoor mee aan de kar trekken.

Een belangrijke verwezenlijking in het oplossen van energieproblemen tussen klant en leverancier is het LAC (Lokale adviescommissie). Zij hebben als taak geschillen proberen op te lossen en sociale onderzoeken in te stellen bij betalingsmogelijkheden. De werking van deze LAC's kan echter nog beter.

De LAC's moeten steeds een sociaal vooronderzoek doen voor een volledige afsluiting. Een vermoeden van leegstand of fraude is geen voldoende reden.

De praktijk van de verschillende LAC's moet gelijkgeschakeld worden a.d.h.v. de "Leidraad voor een goede praktijk van de lokale adviescommissie".

Voorkomen beter dan genezen

Vaak kampen mensen in armoede met een hoge energiefactuur. Slecht geïsoleerde woningen, oude elektrische toestellen ... leiden tot een grote meerkost per maand. De Vlaamse regering heeft de voorbije legislatuur inspanningen gedaan voor de eigenaars, ook deze met weinig financiële middelen. Het voorzien van alternatieven voor de fiscale aftrekposten die meestal voorzien zijn, betekenen een vooruitgang voor die groep. Tijdens de volgende legislatuur moeten deze maatregelen grondig geëvalueerd worden.

Er blijft daarentegen een leemte voor de huurmarkt. Investerings in huurwoningen door de bewoners zijn pas nuttig als er een woonzekerheid aan vastzit.

Welzijnszorg vraagt maatregelen om verhuurders te belonen voor duurzame investeringen gekoppeld aan een langdurige verhuur. Daarnaast vragen we de oprichting van een fonds dat de gelegenheid biedt om kleinere energiebesparende investeringen (isolatie, verwarmingsketel, wiggoed ...) voor te financieren. De terugbetaling aan dit fonds gebeurt door de bekomen besparing.

6 Hoog tijd voor een beter woonbeleid

Ons land heeft steeds zwaar ingezet op eigendomsverwerving. De symbolische baksteen in de maag wordt gestimuleerd. Hieruit zijn een aantal goede maatregelen gegroeid, ook voor bestaande eigenaars.

De blijvende stijging van de grond en woningprijzen zorgt er echter voor dat het verwerven van een eigendom voor grote groepen onbereikbaar is geworden. De nood aan kwalitatieve en betaalbare huurwoningen is meer dan ooit noodzakelijk.

De Vlaamse wooncode moet strikt toegepast worden. Dit heeft onder meer betrekking op een sterke controle van de kwaliteit van de huurwoningen. De sancties voorzien in de wooncode moeten dan ook toegepast worden.

De huurwaarborg vormt nog vaak een probleem voor mensen in armoede. Zij kunnen dit bedrag moeilijk voorschieten. De huidige regeling via het OCMW zorgt ervoor dat eigenaars weten of de kandidaat huurder al dan niet kampt met financiële moeilijkheden. Dit leidt rechtstreeks tot uitsluiting en bemoeilijkt nog meer de zoektocht naar een betaalbare woning op de private markt.

Het centrale huurwaarborgfonds moet snel operationeel worden. Daaraan gekoppeld moet het onderscheid

wegvallen tussen wie dit bedrag onmiddellijk kan betalen (2 maand huur) en wie dit in termijnen afbetaalt (3 maand huur).

Een sociaal woonbeleid moet een beroep doen op de private markt. De toegang tot deze markt moet verder bevorderd worden door diensten zoals de sociale verhuurkantoren en een substantiële huursubsidie. Dit alles mag echter geen aanleiding zijn om de eis voor 75 000 extra sociale huurwoningen tegen 2017, zoals opgenomen in het memorandum van de ‘Decenniumdoelen 2017’, niet uit te voeren.

7 Tot slot: Welzijnszorg maakt werk van werk

Gedurende de komende twee jaar voert Welzijnszorg campagne rond het thema ‘arbeid en inkomen’. Ten gepaste tijde zullen wij ook de toekomstige Vlaamse én Europese politici aanspreken op hun verantwoordelijkheid en hen confronteren met concrete politieke eisen. Welzijnszorg wil nu al een duidelijk signaal geven naar de Vlaamse beleidsmakers: investeer in mensen, ga uit van hun talenten en realiseer in de praktijk werk op maat.

Wij zien werk als een belangrijke hefboom uit de armoede maar hebben lak aan een blind activeringsdiscours met als enig doel het aantal uitkeringsgerechtigden terugdringen. Willen we duurzame tewerkstelling voor mensen uit kansengroepen, dan moeten er andere maatregelen komen dan een schorsingsbeleid. Een verdere uitwerking van de trajectbegeleiding voor, tijdens en na het vinden van werk, doorgedreven investeringen in sociale economie, de randvoorwaarden vervullen om mensen aan de slag te laten gaan... hierin moet de Vlaamse regering investeren.

Welzijnszorg vraagt de Vlaamse regering om verder te investeren in cliëntgerichte trajectbegeleiding voor het vinden van een job. Ook moet de overheid voorzien in een voldoende en divers aanbod van arbeidsplaatsen voor mensen die (nog) niet in te schakelen zijn in het commerciële circuit. Welzijnszorg vraagt dat de Vlaamse overheid past voor een blinde activering of voor het dumpen van mensen in een bijstandsregeling.

Voor vragen, bemerkingen of overleg over dit memorandum kan u steeds terecht bij:

Welzijnszorg VZW

Bert D’hondt

Medewerker politiek beleid

Huidevetterstraat 165

1000 Brussel

02/5482685

0498/69 99 83

of aanvragen via www.decenniumdoelen.be